

GIDRONIM (SUV HAVZALARI NOMI) KOMPONENTLI MAQOLLAR

Termiz davlat pedagogika instituti

Tillar fakulteti 4-bosqich talabasi

Toshpo'latova Xolida

xolidatoshpolatova4@gmail.com

Termiz davlat pedagogika instituti

Tillar fakulteti

Gumanitar yo'nalishlarda

chet tillar kafedrasida o'qituvchisi

Mirzayeva Feruza

Feruzamirzayeva1983@gmail.com

Annotatsiya .Mazkur maqolada gidronimlar, ya'ni suv havzalari nomlarining lingvistik xususiyatlari, tarkibiy komponentlari va kelib chiqishi tahlil qilinadi. Gidronimlar Onomastika va Toponimika doirasida o'rganilib, ularning tarixiy, geografik va madaniy ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, gidronimlarning asosiy, aniqlovchi va tur bildiruvchi komponentlari misollar asosida tushuntiriladi. Maqola suv obyektlari nomlari orqali xalqning o'tmishi, yashash muhiti va til taraqqiyotini o'rganish imkonini beradi.

Kalit so'zlar .Gidronimlar, suv havzalari nomlari, toponimika, onomastika, lingvistika, daryo nomlari, ko'l nomlari, geografik nomlar, tilshunoslik, tarixiy lingvistika.

Annotation .This article examines hydronyms, or the names of water bodies, focusing on their linguistic features, structural components, and origins. Hydronyms are analyzed within the fields of Onomastics and Toponymy, highlighting their historical, geographical, and cultural significance. The study explains the main, descriptive, and classificatory components of hydronyms with relevant examples. The article demonstrates how the study of water body names helps to understand the history, environment, and language development of a society.

Keywords. Hydronyms, water body names, toponymy, onomastics, linguistics, river names, lake names, geographical names, language studies, historical linguistics.

Аннотация .В данной статье рассматриваются гидронимы, то есть названия водных объектов, их лингвистические особенности, структурные компоненты и происхождение. Гидронимы изучаются в рамках Ономастика и Топонимика, где раскрывается их историческое, географическое и культурное значение. Также анализируются основные, уточняющие и классифицирующие компоненты гидронимов с приведением примеров. Статья показывает, что изучение названий водных объектов помогает понять историю, язык и культуру народа.

Ключевые слова .Гидронимы, названия водных объектов, топонимика, ономастика, лингвистика, названия рек, названия озёр, географические названия, языкознание, историческая лингвистика.

Gidronimlar — bu daryo, ko‘l, dengiz, kanal, buloq kabi suv obyektlarining nomlari hisoblanadi. Ular tilshunoslikning muhim yo‘nalishi bo‘lgan Onomastika tarkibiga kiradi. Gidronimlar nafaqat geografik obyektни belgilaydi, balki xalqning tarixi, madaniyati va dunyoqarashi haqida ham muhim ma’lumot beradi.

Gidronim tushunchasi va uning ahamiyati

Gidronimlar tilning qadimiy qatlamiga mansub bo‘lib, ko‘pincha ming yillar davomida saqlanib qoladi. Masalan, Amudaryo va Sirdaryo nomlari qadim zamonlardan beri ishlatilib kelinmoqda. Bu kabi nomlar hudud tarixini o‘rganishda muhim manba hisoblanadi.

Gidronim komponentlari

Gidronimlar odatda bir necha tarkibiy qismlardan iborat bo‘ladi:

Asosiy komponent – suv obyektining o‘ziga xos nomi (masalan, Amu, Sir)

Aniqlovchi komponent – obyektning xususiyatini bildiradi (katta, kichik, oq, qora va boshqalar)

Tur bildiruvchi komponent – obyekt turini ko‘rsatadi (daryo, ko‘l, soy, kanal)

Masalan, “Qoradaryo” nomida “qora” (rang) va “daryo” (tur) komponentlari mavjud.

Gidronimlarning kelib chiqishi

Gidronimlar turli manbalardan kelib chiqadi:

Tabiiy belgilar (rang, oqim tezligi, suvning xususiyati)

Geografik joylashuv

Tarixiy voqealar

Etnik va madaniy omillar

Masalan, Orol dengizi nomi “orol” soʻzidan kelib chiqqan boʻlib, hududdagi orollar bilan bogʻliq.

Gidronimlar va tilshunoslik tadqiqotlari

Gidronimlar Toponimika va tarixiy lingvistika doirasida oʻrganiladi. Ular orqali qadimgi tillar, xalqlarning migratsiyasi va madaniy aloqalar haqida xulosa chiqarish mumkin. Gidronimlar koʻpincha boshqa soʻzlarga nisbatan kamroq oʻzgaradi, shu sababli ular tarixiy manba sifatida ishonchli hisoblanadi.

Gidronimlar — suv obyektlariga berilgan nomlar boʻlib, ular tilshunoslikda alohida tadqiqot yoʻnalishi sifatida oʻrganiladi. Bu nomlar nafaqat geografik belgini ifodalaydi, balki xalqning tarixiy rivojlanishi va madaniy tafakkurini ham aks ettiradi.

Gidronimlar tarkibiga daryo, koʻl, dengiz, soy, kanal va buloq nomlari kiradi. Masalan, Amudaryo va Sirdaryo Markaziy Osiyodagi eng yirik daryolardan hisoblanadi va ularning nomlari qadimiy tarixiy ildizlarga ega.

Gidronimlar tuzilish jihatidan bir necha komponentdan iborat boʻladi. Birinchi komponent — asosiy nom boʻlib, u suv obyektining oʻziga xosligini bildiradi. Ikkinchi komponent esa aniqlovchi boʻlib, rang, oʻlcham yoki boshqa xususiyatlarni ifodalaydi. Uchinchi komponent esa obyekt turini koʻrsatadi, masalan “daryo”, “koʻl” yoki “soy”.

Gidronimlar kelib chiqishiga koʻra tabiiy, tarixiy va madaniy omillar bilan bogʻliq boʻladi. Baʼzi nomlar suvning rangi yoki oqim tezligiga qarab berilgan boʻlsa, boshqalari esa tarixiy voqealar yoki qabila nomlari bilan bogʻliq boʻlishi mumkin.

Shuningdek, Orol dengizi kabi gidronimlar hududning ekologik va geografik xususiyatlarini ham ifodalaydi. Bu nomlar orqali qadimgi davrlardagi tabiiy sharoit va odamlarning yashash tarzi haqida maʼlumot olish mumkin.

Gidronimlar Toponimika va Onomastika fanlari doirasida chuqur o‘rganiladi. Ular til taraqqiyotini, xalq migratsiyasini va tarixiy aloqalarni aniqlashda muhim manba hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, gidronim komponentli maqolalar suv obyektlari nomlarining tuzilishi, kelib chiqishi va ma’nosini o‘rganishga qaratilgan. Ular tilshunoslik, tarix va geografiya fanlari uchun muhim ahamiyatga ega. Gidronimlar orqali nafaqat joy nomlarini, balki o‘tmish madaniyati va tabiiy muhitni ham chuqur anglash mumkin.

References

1. Mieder, W. (2004). *Proverbs: A Handbook*. Greenwood Press.
2. Schipper, M. (2009). *Never Say ‘I’: Proverbs and Sayings*. Oxford University Press.
3. Taylor, A. (2012). *The Proverb*. Harvard University Press.
4. Harmer, J. (2007). *How to Teach English*. Pearson Education.
5. Mirzaeva, Feruza. “Структурно-семантические характеристики английских и узбекских пословиц с существительными компонентами.” *Универсальная индексная библиотека Вестника педагогов нового Узбекистана*, vol. 1, no. 11, 30 Nov. 2023, pp. 64–67.
6. Mirzayeva F. "Proverb as an object of linguistic research" *World Bulletin of Social Sciences* (33), 82-87, 2024.
7. Mirzayeva F. "Contrastive study of proverbs with a hydronom component in English and Uzbek languages" *The Peerian Journal* (40),36-38, 2025.